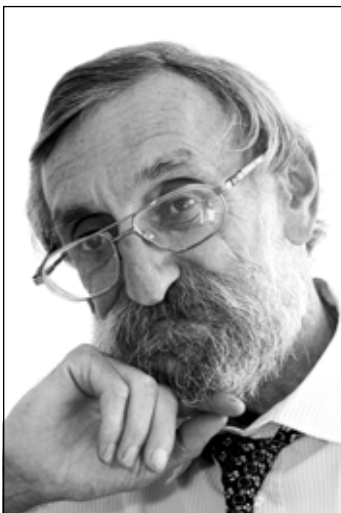

Apáti Miklós

költő, író, kritikus (Budapest, 1944. július 5.)

Szegyenkezéssel vallom be itt:
több mint harminc évvel ezelőtt
már megírtam hattyúdalaimek
(megjelent 1979-ben a Szépirodalmi
Könyvkiadóban

Korai hattyúdaloq címen).
s ezért Öszikék helyett
már csak Télike(ke)t írhatok.
Idézhetek ifjú éveimből?
Nincs elég Időm, tehát:
„Fordult a kocka:
a költő kinnrekedt az utcán,
villamosra vár, borízú baráti hangra.
Az olvasó húzódtott toronyba.”
(*Korai hattyúdaloq*, 14. oldal, *Elefánt-
csonttorony*)

Nincs másképp ma sem:
szülőfalumban, Kispesztén
még jár a villamos
(sosem volt jogosítványom – semmire),
ma is várom a baráti hangokat,
lakótoronyban lakom a nyolcadikon,
jó magasan,
s ami a többi magyart
mint olyat illeti,
ma sincs versolvasóként sehol,

mondják a kiadók.
Mérleg? Minden jót
és minden rosszat
a nőknek, a hatalmasoknak,
a régi és a kortárs költő
barátaimnak – Isten éltesse őket! –,
valamint a hazámnak köszönhetek.
Nem öltöm embert, s a mai napig
engem se ölt meg senki,
mindőnk legfőbb érénye ez.
A többi?
Csikófing, nem nagy durranás.
Kaptam kitüntetések
mindkét rezsiben,
mindet elfogadtam.
Ami fáj:
színdarabjaim – eddig –
nem láttam viszont
semmilyen színpadon.
Ez ügyben Katona úrral érzek együtt,
de nem mér(het)em hozzá magam.
Ismérem jól a színészeket,
bármikor felhívhatom
közülük való szerettem.
Igen, a Játék!
Hogy bármely eddig általam
megtapasztalt rezsimek
elviselhető volt,
annak köszönhető,
hogy merem játszani.
S hagytam, hogy velem játsszanak.
Akkor is, ha tudtam:
szegénynek születve
a gazdagokkal szemben
én csak veszíthetek.
Ismertem néhányukat, fogtam velük kezét,
de tudtam: engem (is)
legtovább
az Isten szeret.

Rozsos István

operaénekes (Budapest, 1944. július 6.)

Szinte hihetetlen az egymás mellett megjelenő két szám. Július 6-án betöltöm a 70-et, és másnap feleségemmel, Frank Kival negyvenedik házassági évfordulónkat ünnepeljük. Azon szerencsések közé tartozom, akik egész életükben azt csinálták, amit szerettek. Számomra három fontos dolog töltötte ki az életemet: a család, a hivatás és a barátaim. Mindháromnak igyekeztem eleget tenni.

Így visszagondolva azt kell mondanom, szinte simán vettem az akadályokat. Nemigen akarok a nehézségekről beszélni. Volt elég. A háborúban Apám meghalt, Anyám egyedül nevelt fel. Szegénység, megspékelve az úgynevezett társbérlettel. Na de ennyi erről elég is.

Az első, ami meghatározta jövőmet, az az István Gimnázium. Énektanárom, Záborszky József biztatott, hogy felvételizsek a Liszt Ferenc

Zeneművészeti Főiskolára. Szerencsém volt, felvettek. Mint zeneakadémista, kisebb szerepeket kaptam a Nemzeti Színházban, a Vígszínházban és a József Attila Színházban. Fantasztikus művészeket figyelhettem munka közben. Tanulhattam tőlük a szakmát, a színház, a színpad szeretetét. Lestem, figyeltem minden rezdülésüket, mozdulatukat. A főiskolán olyan tanárok tanítottak, akik meghatározták az életemet – nem sorolom fel őket, bár mindegyikük megérdemelné egy-egy külön oldalt. Nagyon hálás vagyok nekik. 1967-ben, opera tanszakos növendékként kaptam meg első szerepemet a Magyar Állami Operaházban, és mire diplomáztam, 1969-ben, már kilenc premieren voltam túl. 46 éve énekelek ebben a csodálatos, gyönyörű palotában, na ez sem egy kis szám. Nyugodt, kiegyensúlyozott ember vagyok. Koncertek, rádiófelvételek, lemezek sora kísérte végig a pályámat. Beutaztam az egész világot. Díjak sorával ismerték el munkásságomat.

Három szezont (az akkor még Nyugat-)Németországban csak kitágította és rányomta bélyegét a művészi munkámra.

Richard Strauss: *Salome*,
Heródes szerepében

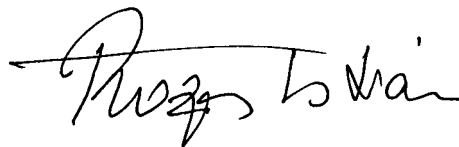
A kilencvenes évek közepén jött az új szerelem: a Madách Színház. Az *Oliver*, majd 2003-ban *Az operaház fantomja*. Ez legnagyobb örömömre még ma is tart. Közben néhány szezont az Operaház mellett a Miskolci Nemzeti Színházban töltöttem mint vendég. Tartalmas évek voltak.

Barátaim bölcs nyugalommal kísérték figyelemmel pályám alakulását, hál' istennek, még ma is megtisztelnék jelenlétükkel.

Ezt a kívülről könnyűnek, egyszerűnek tűnő hivatást mérhetetlen örömmel, nagy munkabírással és igencsak erős lámpalázzal küzdöttem végig. Természetesen ez a család nélkül nem ment volna.

Feleségem, aki oboaművész, nyugodt, kiegyensúlyozott háttérrel biztosított nekem. Mindent alárendelt az én pályámnak. Megörvendeztetett két gyönyörű gyermekkel. Ági lányunk csellista, Tamás fiunk brácsaművész. Családunk néhány éve bővült. Tamás megnősült, és lett egy aranyos japán zongorista menyünk, Tomoko.

Remélem, munkám nem volt hiábavaló, és a közönségnek örömet tudtam szerezni életem folyamán, mert ez volt a célom.

Vicei Károly

író, műfordító (Zenta – ma: Szerbia, 1944. július 8.)

Pár éve felkért előadóként kellett beszélnem önmagamról Kun-szentmiklóson, a Kárpát-medencei irodalmi társaságok képviselői előtt. Akkor se hittem, hogy munkásságom érdekesebb a megmutatkozásra, ma még kevésbé vélem, hogy a hetvenes alkotók között önkezemmel szabadna glóriát vonni fejemre.

A felületes *Ki kicsoda?*-féle adathalmazon, lexikonok velem megíratott cikkén és egy szellemtörténeti mű rebellis szerzőjének néhány, rám vonatkozó, kétes hitelű mondatán kívül semmi fogódzó nem áll rendelkez-

zésemre, amikor arról készülök számot adni, hogy miket tettem eddigi életem során.

Íróként nem sokat. Bizonyítványom megmagyarázhatatlan, az életmű elmaradására nincs mentség, csak suta mentegetőzés.

Az apámék tartotta szövetkezeti vendéglő kockás abroszú asztalánál már öt-hat évesen beleolvastam a ke-

cses, nyeles vesszőkeretbe csíptetett újságokba, és már kisiskolásként rám tört az íróságra törekvő becsvágy. Aztán valahogy se nem írtam, se nem olvastam eleget; tunyán révedezve – írói fölkészülésnek álcázott tétlenségben

– hagytam elszelelni fél emberöltőnyi időt. A tespedés nem terhelte meg lelkiismeretemet, azzal altattam el, hogy Ady és Móricz is harmincévesen szerzett magának hírnevet.

Csakhogy én még a harmincas éveim elején sem leltem sajátos hangomra, ami aztán beláthatatlan időre elodázódott azzal is, hogy tíz éven belül kétszer kerültem börtönbe – összesen három telet húztam le a rácsok mögött –, és évtizednél is hosszabb időn át sújtott szilencium.

Az első lefogatással megszakadt bennem a költő, és – mivel nevem nem jelenhetett meg nyilvánosan – a levél lett a legfontosabb műfajom. (Levelet már kamaszkoromtól fogva nagy műgonddal eszkábáltam, mert az utókort tekintettem a legfőbb címzettnek.)

Életem első áristomából szabadulva reménytelen dolog volt megértő, lágyszívű és bátor, gerinces szerkesztőre akadnom – kiforratlan szerzőként semmitmondó nevemen bélyeg éktelelnekedett –, volt, aki ideges kacajjal háritott el: „Még hogy egy politikai elítélt írását közöljem egy politikai lapban!?”

Csak két módja volt annak, hogy besurranjak a délmagyar irodalomba: az álneves publikálás és a jeligés pályázat. Novellákkal nyertem is néhány főbb díjat, és a közlendők közé sorolta több beszélykémet is a zsűri. Az előbbieket nagy kelletlenül közölte is az újság, emezekről pedig csendben megfeledezett, végül inkább hosszú évekig szüneteltette a novellapályázatot, hogy ne legyen alkalmam többé kellemetlenkedni. (A régi szerkesztők, vagy azok hű tanítványai ma is a helyükön vannak, és – a politikai esztétika szerint – ugyanúgy elzárkóznak munkáim közlésétől, mint egykor.)

Valamikor a közel másfél évtizedes útlevelemegvonás is fokozta el-

szigeteltségemet, ma a nyomor teszi ugyanezt. Munkaviszonyban töltött éveimet messze meghaladja a munka nélkül eltöltött idő, mert a nemzetrész ajnározását zászlajára tűző regnáló „magyar” párt nem tudott mit kezdeni velem, a magyartanárral és íróval. A szabadúszói kalandhoz nem volt elég merszem vagy tehetségem. Bulvárlapok filléreket hozó zugterjesztéséből tengődök; esőben-hóban rázós utakon biciklin végzem a kézbesítést, ami után se időm, se kedvem az alkotáshoz.

A Budapesten 2001-ben megjelent első és máig egyetlen könyvem, a *Nyolc napon túl gyógyuló közérzet* vegyes műfajú; verseket, novellákat, leveleket tartalmaz (és hemzseg a sajtóhibáktól).

Jelenleg hat kötetem áll nyomdakészen a gépagyban, s vár kiadójára: a Gion-ösztöndíjjal támogatott *Magánlevélregény*, a Budapesten első díjban részesült, Krúdy-regényekből dramatizált darabot is tartalmazó *Megmenthetnek?* című szöveggönygyűjtemény, a Szalay Károly ajánlásával megfejelt *Adomás fejezetek Zenta regényéből*, a *Pornó anizksz* című költői, hars monológgal párosított kisregény, *Délvidéki bűnügyek* címmel, és egyebek.

Regényhósként éltem, de a magam regényét nem írtam meg.

A minap beszereztem egy – csaknem mindenkire váró – fenyegető, félelmetes diagnózist; nem tudni, mire marad idő: pocsékba megy, kárba vész a kéjjel-verítékkel megszerzett tapasztalat?

Marafkó László

újságíró, író (Győr, 1944. július 14.)

Ki ír? Mindenki, aki megtanulta a betűvetést.

Mit ír az ember?

Aláír (szerződést, okmányt). Beír (tanár az ellenőrzőbe, olvasó a szerkesztőségbe). Leír (szemtanú az esetet). Ráír (hirdetményre véleményt). Felír (orvos gyógyszert, rendőr kihágót). Szétírja magát (aki túl sokat ír). Összeír (választások előtt – meg tücsköt-boga-

rat). Kiírja magából (a szerelmes a búját vagy a boldogságát).

A valahai kamasz, aki voltam, kiírta volna magából az apjával folytatott ádáz vitái feszültségét („Nem mondhatom el senkinek, / elmondom hát mindenkinek”). Mert másnak szánt, mint ami szerettem volna lenni.

Az újságíró, aki egykor szintén voltam, megírta a témát, mert megváltoztatni vélte mindazt, ami körülötte nem éppen a hirdetett elvek szerint burjánzott.

Az író pedig, akinek bármely polgári foglalkozás közben hittem magam, csak írta a magáét. Amit csak ő tud. Amit csak úgy tehet, ha nem nyomja az írósból megélés nyúge. Bár megélni valamiből mégis kellett. A kényszerek kígyója így mar önmagába.

Valaha azt gondoltam, a két betűszaporítás hol felesel egymással, hol táplálhatja egymást. Naivnak bizonyultam? Egykoron, mondjuk az Adynak címzett leveleken, a „hírlapíró” megjelölés csupán a kenyérkereső foglalkozásra utalt. A nekem szántaknál néha éreztem az írók céhéből való kaján kitessekelés szándékát: írói ösztöndíj megpályázásakor az elutasítás az újságírónak címezve érkezett, holott regényre kértem volna némi nyugalmas időt. Baráti beszámolók szerint első írószövetségi fel nem vételemkor felállt egy jól értesült férfiú: „Kitűnő újságíró, de miért akar író lenni?” Nos, akkor már – a szerkesztés belső emigrációja? – évek óta egyetlen újságírói sorom sem jelent meg, viszont a felvételhez előfeltételnek kért két szépirodalmi munka többszörösét sorolhattam fel, amelyek közül kéretlen „ajánlóm” nyilvánvalóan egyet sem olvasott...

Mert „szépírásaim” tizenhat esztendő koromtól, a hatvanas évek eleje óta láttak napvilágot folyóiratokban, antológiákban. 1973-ban alapító tagja voltam a F fiatal Írók József Attila Körének. A hetvenes, nyolcvanas években a közírásra terhelt kényszerek miatt különböző lapoknál lassan a szerkesztés névtelen „köztisztasági” munkájába hátráltam, miközben körülöttem eresztékeiben kezdett ropogni a rendszer. (Akkor még senki sem gondolta, hogy az évtized végére összedől az épület.)

Voltak kortársaim – többen már a XX. század végi magyar irodalom kiiktathatatlan alakjai –, akiket hírlapíróként, szerkesztőként, kritikusként én is segítettem beljebb kerülni az irodalom köztársaságába. Utóbbi meghatározás egyébiránt Illyéstől ered. Megmosolyogtató, hogy e respublicában némelyek (nem az említettek) legalábbis alkirályként szerettek viselkedni.

Vagy nyolc redakcióban 37 év alatt számos grádicst bejártam (elvétve felelős szerkesztői tisztet, sokszor olvasószerkesztői munkát, olykor elbocsátást megtapasztalva). Az újságírás tehát egy időben eltartott, az irodalom pedig megtartott – annak, akinek kamaszfővel elszántam magam. Óvott akkor is, mikor a korszak úttévesztései vagy főnöki ugráltatások miatt, avagy éppen „saját jogon” elveszettnek hihettem magam. Vagy amikor 2000-ben, két évtizednyi Magyar Nemzet-es múltat követően, a lapnak a Napi Magyarországgal történt összevonásakor, kritikai véleményem után nemhogy köszönet, de elköszönés nélkül mondtak fel. Bár előtte másfél évtizedig, válságos időszakokban is gyakran néhányunkon múltott éjfél körül a lap véglegesítése, azaz másnapi megjelenése. A stílustalanság ezért is szájalmas...

A dolgok megnevezésének pontosságát sosem próbáltam feladni. Voltak munkáim, amelyek évekig járták kálváriájukat. Az *árulás* például hétesztendei kiadói viszontagság után, csak a rendszerváltozás lendületében, 1989-ben lett könyvheti mű (benne ötvenhatos novellákkal, a címadó nemzedéki kisregényben még az „ügnökügyek” kipattanása előtt egy besúgási cselekményszállal vagy a Martinovics-kisregénnyel, amelynek Nagy Imre-áthallásai lehettek).

Az írás tehát, mint kamaszkoromban reméltem, ha centiméterekre is, segített elrugaskodni arról a földről, amelyet mégis megőriztem magaménak.

Két tucat könyvem után ma is csak azt a mámoros érzést szeretném még egyszer, akár másodpercekre átélni, amit első kinyomtatott soraim megjelenésekor. Mert az írás tiltakozás a mulandóság ellen. Hitetlenül is hisz benne, aki műveli.

Szurdi András

Szurdi András

filmrendező, író, forgatókönyvíró (Gyöngyös, 1944. július 28.)

1950–1958	A Fenyves utcai általános iskolába jár.
1958–1962	A II. Rákóczi Ferenc Gimnázium tanulója, és ott érettségizik.
1962–1968	Az ELTE fizika szakára jár, majd a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, ahol film- és tv-rendezői diplomát szerez.
1968–1969	Assisztens Keleti Márton, Szász Péter, Jancsó Miklós magyar és Peter Watkins Oscar-díjas angol filmrendező mellett.
<i>Magányosabb az angyaloknál,</i> diplomafilm (főszereplők: Csomós Mari, Pilinszky János)

- 1970–1971 London, az Y & R nemzetközi ügynökségnél marketingkommunikációt tanul.
- 1971–1981 Több mint 100 reklámfilm, 20 tévé- és rövidfilmet készít.
- 1981–1991 Játékfilmeket rendez: *Transzport* (történelmi sci-fi), *Viaszfigurák* (tévéfilm Stanley Ellin novelláiból), *Képvadászok* (krimikomédia – Szurdi Miklóssal közösen), *A halál árnyéka* (tévéfilm Gyurkó László kisregényéből), *Sokmindenmás* (zenés meselemez és mesekönyv – író és dalszövegek).
- 1991–1995 Tévésorozatok forgatókönyveit írja: *Privát kopó* (6 rész / 55 perc), *Kisváros* (20 rész / 35 perc), *Éretlenek* (13 rész / 30 perc), megírja a *Kisváros* című regényt.
- 1995–1999 *Pókerkönyv – kezdőknek és haladóknak* (tankönyv), *Az amerikai pókerháború* (regény), a *Hair* című musical magyar színpadi változat (szövegkönyv); reklám- és kommunikációs kampányok tervezése és kivitelezése, Children of the Future Alapítvány, a kuratórium elnöke, CIB Bank, az elnök-vezérigazgató marketing-tanácsadója
- 1999–2004 *A Katonadolog* című musical (szövegkönyv); irányítja a CIB internetbank tervezését és megvalósítását; összehasonlító tanulmány a magyar internetbankokról (2002); Eve Ensler: *Vagina-monológok*, könyv és színdarab (fordító és producer); Magyar Bankszövetség, a PKI munkacsoport elnöke (2001–2003); összehasonlító tanulmány a magyarországi banki call centerekről (2004); Tokaji Ősz kulturális rendezvény (művészeti vezető)
- 2004–2007 Döme Zsolt: *Az a régi nyár* zenei CD (producer és dalszövegek); Játszó kapitányként megnyeri a BBO (Bridge Base Online) felületén rendezett első Magyar Internetes Bridzs Csapatbajnokságot; Tényfeltáró riport az internetbankok biztonságáról (Népszabadság, 2005); *Piros veréb* mesesorozat, nyomtatott és audiovizuális melléklet általános iskolás tanulmányhoz – esélyegyenlőségi projekt keretében (PHARE); Tanulmány a hazai internetbanki és contact center csatornákról (2006); *Kísértettangó* táncjáték (librettó); PSZÁF-tanácsadó internetbiztonsági kérdésekben (2006–2010); Akrobatikus Rock 'n' Roll World Masters Hungarian Open, a televíziós műsor rendezője (2006–2007)
- 2008–2010 Rendőrtisztai Főiskola, Internetes pénzügyi visszaélések (előadó); PTA CERT-Hungary incidenskezelési munkacsoport, alapító tag; Magyar Bankszövetség, az e-munkacsoport tagja; PSZÁF – a pénzforgalmi állandó bizottság tagja; akrobatikus rock 'n' roll Európa-bajnokság, a televíziós műsor rendezője; PSZÁF pénzügyi visszaélések elleni állandó bizottság; összehasonlító tanulmány a magyar internetbankokról (2009); *Titkos Erdő* mesemusical (szövegkönyv és dalszövegek)
- 2011–2014 Sorozat Könyvek Kiadó és Terjesztő Kft. (ügyvezető igazgató, tulajdonos); *Az átverés* (regény); *A kínai gyilkosságok* (re-

gény); *A festő hagyatéka* (regény – előkészületben); *Hősök nélkül* (*Az internetháború*, 1. rész – előkészületben)

Feleségei: 1964–1968 Marian Éva (Szurdi Éva); 1975– Gogola Julianna
Gyermekei: 1975– Szurdi Andrea, 1977– Szurdi Miklós, 1985– Szurdi János
Unokái 2008– Szurdi Iván, 2009– Szurdi Anna, 2013– Kóczián Emma

Szabad idejében unokázik, bridzsezik, teniszezik, jógázik, olvas, Manchester United-szurkoló.

Kemsei István

költő, esszéista, kritikus (Kaposvár, 1944. augusztus 1.)

Annyit éltem... Vissza pedig: mintha szakadékba tekintenék. Nincs mit ünnepelnie egy saját korát túlélte, múlt századi embernek.

Határon éltem. A régi után s az elképzelhető új előtti köztes időben. Úgynevezett dekadens korban, amit újabb keletű szóval és hebehurgya szellemtelenséggel átmenetinek neveznek. Születtem a szintén '44-es Arany László után száz esztendővel. Amíg kicsi voltam, „háborús gyerek”-nek becéztek, csak jóval később lettem „nagy generáció”. Apám előbb katona-, majd malenkij-robot-szökevény volt, az én pelenkám a menekülők vonatának kazántüzénél szárította nagyanyám. Kisiskolás koromban a Szabad Nép propagandájának hatására arról ábrándoztam, hogy a vörös úttörőnyakkendőt az

én nyakamba is személyesen az a Rákosi pajtás fogja kötni, akit otthon – bizalmas gyűlölettel – „Mattyi”-ként emlegettek. Közben templomba jártam, vasárnaponként Kornél atyának ministráltam. Kettős nevelésben részesültem. Ötvenhatban, november első napjaiban, a szovjet há-

borús filmek hatására barátaimmal kíváncsiságból laposkúszásban közelítettük meg a Ferihegy körül beásott sorozatvetőket. Az állásokból ránk lóttek egy teljes tárat. Pontosabban fölénk. Nem lettem hős.

Korán s rosszul verseltem, de még időben talákoztam Kalász Mártonnal és Parancs Jánossal, gondolhattam atyai gondviselőmnek Kormos Istvánt, ülhettem Weöres Sándor torontáli szőnyegekkel borított, Törökvész úti szobájában, vodkázhattam Vas István-